

MİGRENLİ HASTALARDA SOSYODEMOGRAFİK DEĞERLENDİRME

Gönül ÇAKMAK, Vildan YAYLA, Adnan MUHAN,
Mehmet GÜLERSÖNMEZ, İsmail APAK.

Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji AD., Diyarbakır

ÖZET

1.Ocak-30.Haziran 1995 tarihleri arasında Uluslararası Baş ağrısı Derneği'nin sınıflamasına göre migren tanısı alan 94 hastaya sosyodemografik ve klinik özelliklerine yönelik anket uygulandı. Nörolojik muayene ve diğer incelemeler yapıldı. Hastaların yaş aralığı 12-62 (ort.29,5±8,3) bulundu. Olguların 77'si (%81,9) kadın, 17'si (%18,1) erkekti. 80 hastada aurasız, 14 hastada auralı migren saptandı. Kadınların 65'i aurasız, 12'si auralı; erkeklerin 15'i aurasız, 2'i auralı migrendi. Hastaların yaş, cinsiyet, medeni durum, birlikte yaşadığı kişiler, çocuk sayısı, öğrenim durumu, mesleği, uğraşları, kişiliği, alışkanlıkları, aile anamnezi özellikleri değerlendirildi. Bulgularımız kadınlarda ve genç erişkinlerde migrenin sık görüldüğünü, olguların 1/3'ünün lise ve üstü eğitim aldığını gösterdi.

Anahtar Sözcükler: Migren, sosyodemografik faktörler, klinik özellikler.

SOCIODEMOGRAPHIC EVALUATION IN MIGRAINE PATIENTS

A questionnaire, including sociodemographic and clinical features was applied to 94 patients with migraine diagnosis according to IHS classification between January 1- June 30, 1995. The ages of patients were 12-62. Seventyseven of the cases were women (81,5%) and 17 were men (18,1%). 65 of the women were without aura 12 were with aura and 15 of the men were without aura and 2 were with aura migraine. The ages of the patients, their sexes, marital status, the number of their children, professions, occupation field of studies personalities and background of their families were examined and evaluated. It was understood that migraine has found much in women and teenagers. 1/3 of the cases were the graduates of alycee had taken a higher education.

Key Words: Migraine, sociodemographic factors, clinical finding.

GİRİŞ

Bu çalışma 1. Ocak - 30. Haziran 1995 tarihleri arasında Dicle Üniversitesi Tıp fakültesi nöroloji polikliniğine baş ağrısı yakınması ile başvuran hastalardan Uluslararası Baş ağrısı Derneği (IHS) sınıflamasına göre migren tanısı alan 94'ünün sosyodemografik ve klinik özelliklerini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Hastaların tanı aşamasında ayrıntılı anamnezi alınırken, nörolojik muayene ve gerekli diğer incelemeler yapıldı. Kesin migren tanısı alan 94 hastaya yüz yüze anket uygulandı. Anket formunda hastanın yaşı, cinsiyeti, doğum yeri, medeni durumu, birlikte yaşadığı kişiler, çocuk sayısı, öğrenim durumu, mesleği, ekonomik durumu, uğraşları, kişiliği, alışkanlıkları soruldu. Ağrıların ortaya çıktığı yaş öğrenilerek kaydedildi. Klinik olarak ağrının sıklığı, süresi lokalizasyonu, şiddeti, günün hangi saatlerinde daha çok ağrı olduğu, prodrom belirtileri, ağrının eşlik ettiği belirti ve bulgular, ağrı ile ilişkili faktörler saptanmaya çalışıldı. Bu arada hastanın ağrıyla yaşamını sürdürmek için başvurduğu yöntemler ile daha önce hastalığı nedeniyle almış olduğu tedaviler sorgulandı.

BULGULAR

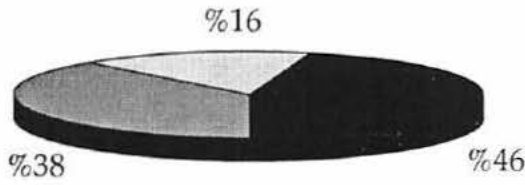
Çalışmaya alınan 94 migrenli hastanın 77 (%82)'si kadın, 17(%18)'si erkekti. (Grafik-1) Bu hastalardan 80(%85)'inde aurasız 14(%15)'inde auralı migren saptandı. Kadınların 65(%84)'i aurasız, 14(%16)'i auralı; erkeklerin 15(%88)'i aurasız, 2(%12)'i auralı migrendi.

Hastaların yaş aralığı 12-62 (ort.29,5±8,3) bulundu. Kadınların yaş aralığı 15-62 (ort.29,24±8,3), erkeklerin yaş aralığı 12-49 (31,2±9,5) olarak saptandı.

Grafik-1:Hastaların cinsiyete göre dağılımı

Hastalarımızın 66(%70)'sı evli, 27(%29)'si bekar ve 1(%1)'i duldu. Öğrenim durumlarına baktığımızda 15 (%16) hasta okumaz yazmaz veya okur yazar, 36 (%38) hasta ilk okul mezunu veya orta okul mezunu, 43 (%46) hasta lise mezunu veya üniversite mezunuydu (Grafik-2).

Grafik-2:Hastaların öğrenim durumlarına göre dağılımı:

Hastalardan evli olanların %90(54 kişi)'i eş ve çocuklarıyla oturduğunu ifade ederken %4,2 (3 kişi)'i eşinin ailesi ile birlikte oturduğunu, %5,5 (4 kişi)'i çocuklarıyla oturduğunu ifade etti.

Ankette ekonomik durumları ile ilgili soruda 94 hastadan 72 (%76,5)'si durumunu orta, 13'ü yüksek, 3'ü düşük olarak belirtti.

Meslek olarak hastalarımızın en büyük bölümünü 54 (%57,5) kişi ile ev hanımları oluşturmaktaydı. Diğer meslek grupları öğrenci, öğretmen, memur, hemşire, polis, bekçi, işçi, muhasebeci, elektrik teknisyeni, çiftçi, ve serbest çalışan olarak belirlendi. İki hastamız ise işsizdi.

Uğraş olarak en çok televizyon izlediklerini belirten hastaların, ikinci sıklıkta meslekleri dışında herhangi bir uğraş için zamanlarının olmadığını işaretledikleri belirlendi.

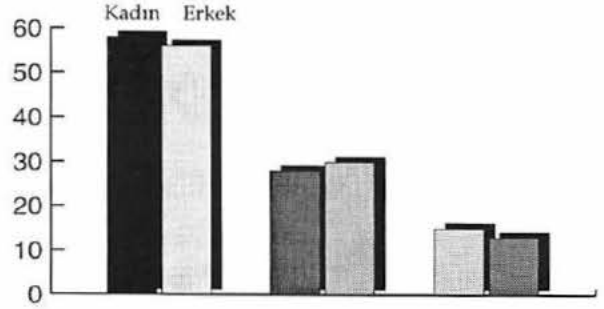
Hastalarımızın kendilerini tanımlamaları istendiğinde çoğunlukla duygusal, içine kapanık, titiz, inatçı ve hırslı olarak tanımladıkları görüldü.

Soygeçmişinde baş ağrısı veya migreni olan olgu sayısı 47(%50) olarak saptandı. Bu olguların 38'inde birinci derece akrabalarında baş ağrısı veya migren vardı.

Özgeçmişleri sorgulandığında belirgin bir hastalıkta yoğunlaşma görülmedi. Ancak 13 hastada araba tutması olduğu belirlendi.

Hastalarımızda ağrıların ilk ortaya çıktığı yaş kadınlar için 8-50(ort. 22,3±7,9) , erkekler için 12-44(ort. 26,4±8,3) olarak saptandı. Bize başvuran migrenlilerin %67'si 5 yıl ve üzerinde baş ağrısı çektiğini ifade etti. Tüm olguların %65'i ayda üç veya üzerinde ağrı tanımıyordu. Lokalizasyon %65 unilateraldi. Çoğunluk şiddetli ağrıdan yakınıyordu. Kadınların %60'ı ağrıyı şiddetli, %27'si orta şiddette ve %13'ü hafif olarak tanımlarken; erkeklerin %59'u şiddetli, %29'u orta şiddette ve %12'i hafif olarak tanımlamaktaydı (Grafik-3).

Hastalarımızın en sık tanımladığı aura görsel bozukluklar ve ikinci sıklıkta duysal bozukluklardı. Ağrı ile ilişkili faktörler arasında emosyonel stres, gürültü, ışık, açlık, bazı yiyecekler, yorgunluk ve menstrüasyon sıralanmaktaydı.

Grafik-3:Kadın ve erkeklerin ağrı şiddeti

Ağrıyı geçirmek için hastalar en sık ağrı kesici almayı tercih ederken ikinci sıklıkta karanlık sessiz bir yerde uyumaya çalışmaktaydılar.

TARTIŞMA

Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji polikliniğine başvuran 94 migrenli hastanın kadın/erkek oranı 4,5/1 olarak bulundu. Literatürde bu oran 2-4/1 olarak verilmekteydi (4,5,11). Bizim çalışmamızda kadınların biraz daha fazla olması hastaların yaş aralığı ile ilgili olabilir. Çünkü kadın erkek arasında 12 yaşına kadar migren görülme sıklığında bir fark olmazken, genç erişkinlerde kadınlarda belirgin artış görülmektedir. Yine 70 yaş üzerinde kadın erkek arasındaki fark kapanmaktadır (1,2,5,7). Bizim çalışmamızda yer alan kadın hastaların yaş aralığı 15-62 (ort.29,5±8,3) ; erkek hastaların yaş aralığı ise 12-49 (ort.31,2±9,5) olarak bulundu. Görüldüğü gibi 12 yaş altı ve 70 yaş üzeri olgunun olmaması bu oranı arttırmış olabilir.

Hastalarımızın %66'sı evli, %27'si bekar ve %1'i dul olarak saptandı. Bu konuda Amerika'da yapılan bir çalışmada benzer sonuçlar bulunmuştur (7). Yalnız bu çalışmada evlenip ayrılanlardaki oran bizim çalışmamıza göre daha yüksektir. Bu da ülkemiz ile Amerika arasındaki boşanma oranıyla ilgili kabul edildi.

Öğrenim durumlarına baktığımızda en büyük grubu %46'lık bir oran ile lise ve üniversite mezunları oluşturmaktaydı. İkinci sırada %38'lik bir oran ile ilk ve orta okul mezunları gelirken %17'lik bir oranla okumaz-yazmaz veya okur yazarlar en küçük grubu oluşturmaktaydı. Bu sonuç, eğitim düzeyi arttıkça migren görülme sıklığının arttığını düşündürmekteydi. Literatürde de sosyoekonomik düzey arttıkça migren sıklığının arttığı belirtiliyordu (9,11,12). Ancak bizim çalışmamıza katılan hastaların ekonomik durumlarına ilişkin yanıtları literatürle uyumlu değildi. 94 olgunun 72 (%76,5)'si ekonomik durumunu orta, 19(%20,5)'u yüksek ve 3(%3)'ü düşük olarak ifade etti. Bu sonuç bizim ülkemiz

için belirli bir yıllık gelir düzeyi belirtmememiz nedeniyle göreceli bir durum olarak kabul edildi. Çalışmamızdaki olguların 54 (%57)'ünün ev hanımı olması hastaların çoğunun kadın olması ve toplum içinde kadınların büyük bölümünün ev hanımı olmasına uymaktaydı. Diğer meslek grupları ile migren arasında belirli bir ilişki saptanamadı.

Hastaların ağrının şiddetini tanımlaması konusunda belirgin bir cinsiyet farkı gözlenmedi. Çalışmaya katılan kadın ve erkek hastaların en büyük bölümü ağrıyı şiddetli olarak tanımlamaktaydı. Kadınların %60'ı şiddetli, %27'si orta şiddette ve %13'ü hafif şiddette ağrı tanımlarken; erkeklerin %59'u şiddetli, %29'u orta şiddette ve %12'si hafif şiddette ağrı tanımlıyordu. Literatürde migrenli hastaların ağrısının şiddeti konusunda çelişkili bilgiler bulunmaktadır (4,7,8,11). Bazısı ağrı şiddetinin en sık orta şiddette olduğunu iddia ederken, bazısı çalışma sonucumuz gibi şiddetli olduğunu ileri sürmektedir.

Çalışmamızda migrenli hastaların çoğunluğu için geçerli bir kişilik yapısı saptanamadı.

Migren bilindiği gibi büyük ölçüde kalıtım yada soya çekim özelliği olduğu kabul edilen bir hastalıktır (4,6,9,11,12). Yapılan çalışmalarda soya çekim %50-70 olarak bildirilmektedir. Bizim çalışmamızda soy geçmişinde migren veya benzer baş ağrısı bulunması %50 olarak saptandı. Bunların %80'inde birinci derece akrabalık söz konusuydu.

Hastalarımızın öz geçmişinde dikkat çekici bir özellik çocukluk çağı taşıt tutmasının bulunmasıydı. Bu durum literatürle uyumluydu (4,11). Ancak astma, saman nezlesi, ürtiker, egzema v.b. gibi allerjik veya da psikosomatik hastalıklar hastalarımızda normal popülasyona göre farklı bulunmadı.

Hastalarımızda ağrıların başlangıç yaşı kadınlar için $22,3 \pm 7,9$, erkekler için $26,4 \pm 8,3$ olarak saptandı. Yapılan çalışmalarda ise migrende ağrıların başlama yaşı 10-30 yaş arasında bildirilmektedir

(1,5,7,11).

Hastalarımızın tanımladığı diğer klinik özellikler ağrının lokalizasyonu, niteliği, süresi, geliş sıklığı, prodrom belirtileri ve ağrı ile ilişkili faktörlerde migrenin bilinen özellikleri dışında bir özellik saptanmadı.

Bölgemizdeki hastaların ağrıyı geçirmek için başvurduğu yöntemler birinci sıklıkta ağrı kesici almak ikinci sıklıkta ise karanlık sessiz bir yerde uyumaktı. Bu yöntemler bilinen yöntemlere uygunluk göstermekteydi.

KAYNAKLAR

- 1-B. O'Brien, R. Goeree, and D. Streiner: Prevalence of migraine headache in Canada: A population-based survey. *International Journal of Epidemiology*. 23, 5, 1020-1026, 1994.
- 2-C.D.Aring: Late-life migraine. *Arch Neurol*. 48, 1174-1177, 1991.
- 3-Çelebi Arif, Özcan Hıfzı: Baş ağrıları, kranial nevrjiler ve yüz ağrılarının sınıflandırılması ve tanı kriterleri. sf:23-35, 1990. İstanbul.
- 4-G.Camillo Manzoni, S.Farina, M.Lanfranchi, A.Solari: Classic migraine-clinical findings in 164 patients. *Eur. Neurol*. 24: 163-169, 1985.
- 5-M.S.Linet, D.K.Ziegler, W.F.Stewart: Headaches preceded by visual aura among adolescents and young adults. *Arch Neurol*. 49, 512-516, 1992.
- 6-M.S.Linet, W.F.Stewart, D.D.Celentano, D.Ziegler, M.Sprecher: An epidemiologic study of headache among adolescents and young adults. *JAMA*, 21, 261, 15, 2211-2216, 1989.
- 7-R.B.Lipton, W.F.Stewart: Migraine in the United States: A review of epidemiology and health care use. *Neurology* 43 (3): 6-10, 1993.
- 8-R.B.Lipton, W.F.Stewart: The epidemiology of migraine. *Eur.Neurol*. 1994;34(2): 6-11
- 9-R.E.Markush, H.R.Karp, A.Heyman, and W.M.O'fallon: Epidemiologic study of migraine symptoms in young women. *Neurology* 25: 430-435, 1975.
- 10-T.C.Chen, A.Leviton, J.H.Ellenberg: Migraine and other diseases in women of reproductive age. The influence of smoking on observed associations. *Arch Neurol*. 44 :1024-1028, 1987.
- 11-The headaches. edited by J.Olesen, P.Tfelt-Hansen, and K.M.A.Welch. Raven Press. Ltd. New York. 1993. pp:169-244.
- 12-W.E.Waters: Migraine: Intelligence, social class, and familial prevalence. *Br. Med. J.*, 1971, 2, 77-81.